

Andi Hektor
Akadeemiliste Ametiühingute Nõukogu
Rahvaalgatus.ee

Teie 15.09.2020

Meie .03.2021 nr 1-6/21-28/1

Kõrghariduse ja teadus-arendustegevuse
rahastuse korrastamine

Austatud kollektiivse pöördumise esitajad

Täname, et esitasite Riigikogule arutamiseks kõrghariduse ja teadus-arendustegevuse rahastuse korrastamise ettepanekud. Tegemist on kahe ettepanekuga, millest esimene on määrata riikliku kõrghariduse ja teadus-arendustegevuse rahastuse määrad suhtena sisemajanduse kogutoodangusse ning teine on lisada kolmepoolsete palgaläbirääkimiste kohustus akadeemiliste töötajate, tööandjate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel.

Kultuurikomisjon kohtus kollektiivse pöördumise algatajate esindajatega 22. septembri 2020 istungil. Komisjon tegeles kõrghariduse ja teaduse rahastamise teemadega nii 2020 kevad- kui sügisistungjärgu jooksul ka laiemalt ning kujundas 2021. aasta veebruaris oma seisukoha kollektiivses pöördumises sisalduvate ettepanekute kohta.

Komisjon ei toeta ettepanekut viia sisse akadeemiliste töötajate, tööandjate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kolmepoolseid palgaläbirääkimisi. Kultuurikomisjon peab aga väga oluliseks korrastada kõrghariduse ja teadus-arendustegevuse rahastust ning soovib sel teemal algatada arutelu oluliselt tähtsa riikliku küsimusena Riigikogu täiskogus käimasoleval kevadistungjärgul (Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ p 1 alusel). Lisame allpool täpsemad selgitused.

Kolmepoolsed palgaläbirääkimised

Kultuurikomisjon ei ole kindel vajaduses lisada kolmepoolsete palgaläbirääkimiste kohustus akadeemiliste töötajate, tööandjate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel. Võimalik, et sellise regulatsiooniga sekkuks seadusandja liigselt ülikoolide põhiseaduslikku autonoomiasse. Ülikoolide institutsionaalne autonoomia tagab ülikoolidele avara enesekorraldusõiguse, sealhulgas õiguse iseseisvalt korraldada oma organisatsiooni struktuuri, töötajaskonna värbamist ja ressurside asutusesisest jagamist ning riigil puudub õigus sellesse liigselt sekkuda.

Rahastamise määr suhtena sisemajanduse kogutoodangusse

Kõrghariduse ja teaduse rahastamine on Eesti tulevikku määrav küsimus. Rahastuse mahust ja korraldusest sõltub kõrghariduse ja teaduse kvaliteet, sõltub Eesti riigi kõigi valdkondade areng. Seadustes on küll sätestatud kindla protsendi eraldamist mõnele valdkonnale

konkreetselt maksulaekumisest, kuid rahastuse määra sidumist protsendina sisemajanduse kogutoodangusse ei ole praktiseeritud.

Teadusrahastuse riigieelarveline sihttase vähemalt 1% (osakaaluna SKP-st) oli „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ strateegiliseks eesmärgiks ning on ka käesoleval hetkel Riigikogu menetluses oleva teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavas 2021–2035 riigieelarvelise rahastamise mahu eesmärk. Samas rahastatakse juba 2021. aasta riigieelarvest teadus- ja arendustegevust 1% ulatuses SKP-st ning vähemalt sama mahu planeerimist jälgib komisjon iga-aastase riigieelarve menetlemiste käigus.

Kõrghariduse rahastamismudeli arutelu käivitamiseks pöördus komisjon 2020. aasta kevadsuvel ettepanekuga Haridus- ja Teadusministeeriumi poole. Komisjon väljendas seisukohta, et kõrgharidusõppe riigieelarvelist mahtu tuleb suurendada kuni 1,5%-ni SKPst ning esitas omapoolsed ettepanekud kõrghariduse kvaliteedi hoidmiseks ja tõstmiseks, rahastamise jätkusuutlikkuse tagamiseks ning Eesti riigi vajaduste arvestamiseks ([komisjoni kiri haridus- ja teadusministrile, vastuskiri](#)). Haridus- ja teadusminister Liina Kersna kinnitas hiljuti komisjonile, et kõrghariduse rahastusmudeli analüüs on ministeeriumi 2021. aasta II poolaasta tööplaanides ning komisjon hoiab end nende aruteludega kursis. Lisaks on Riigikogu Arenguseire Keskuse [tegevuskavas](#) alustada 2021. aasta sügisel kõrghariduse tuleviku uurimissuunaga, kus otsitakse vastuseid küsimustele – millised muudatused võivad kõrgharidust ees oodata maailmas ja Eestis, mida need arengud tähendaksid majandusele, kõrgkoolidele ja inimestele ning kuidas peaks muutuma kõrghariduse rahastamis põhimõtted, arvestades kõrghariduse erinevaid võimalikke arengusuundumusi.

Kõrghariduse ja teaduse rahastamise teema on olnud kultuurikomisjoni töölaual juba ka enne kollektiivse pöördumise esitamist ning vajab kindlasti jätkuvalt sisulist käsitlemist. Seetõttu on kultuurikomisjon otsustanud alatatada kõrghariduse ja teadus- arendustegevuse rahastuse korrastamist puudutava arutelu olulise tähtsusega riikliku küsimusena Riigikogu täiskogus käimasoleval kevadistungjärgul.

Täname veelkord väga olulise teema tõstatamise eest. Kuna tegemist on kõigi osapoolte ühise murega, siis loodame, et leiame koostöös ka edasiviivad lahendused. Kõrghariduse ja teaduse rahastamise teemal alatatava olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu toimumise ajast ja detailidest teavitame teid eraldi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Aadu Must

Esimees

Urvo Klopets

631 6482 urvo.klopets@riigikogu.ee